

Inuuneq sullunartoq

*2023-mi innuttaasut Tiliumut
saaffiginnissutaannik misissuineq*

Kolofoni

Saqqummersitsisoq: Tilioq 2024

Oqaasertai aamma aaqqissuisut: Anja Hynne Nielsen, Emma Christensen

Assit: Tilioq, private fotos

Nutserisoq: Athena Mathæussen

Assiliartalersuisoq: Ivalu Risager // irisager.gl

IMARISAI

- 4 Siulequt
- 5 Ilisarititsineq
- 6 Innersuussutit
- 8 Pingaarnertut inernerusut
- 10 Aningaasaqarneq
- 11 Ineqarneq
- 12 Ataatsimut isigigalugu
- 14 Tilioq saaffigiuk
- 15 Misissuineq aamma periuseq

Siulequt

Asasara atuartoq,

Saaffiginnissutit tigusaqut tamarluinnarmik, takussutis-siipput inunnik, aaqqissuussaannermi naammaginatsumik tapersersuinngitsumi pisinnaatitaaffimminnik sukataaru-teqartunik takussutissiipput. Ukiumit ukiumut inunnit in-narluutilinnit taakkulu qanigisaanit saaffiginnissutit misis-soraangatsigit, ajoraluartumik takusarpagut pissutsit uteqqiattut. Unammillernartut 2023-mi naapitagut, nu-taajunngillat – unammillernartunut, uagut allallu oqartus-saasut – ukiorpassuarni uppersarsimasatsinnut assi-ngupput. Eqqumaffiginninnerusoqaraluartoq pitsannguu-tissanullu kajumissaarisooqartuarteraluartoq ajornartorsi-uterpassuit suli iluarsineqanngillat. Tamanna innuttaa-sunut artorsartitsivoq. Inuiaqatigiinnut akisuvoq. Isuma-qatigiisummillu unioqquitsilluni.

Assersuutit ilungersunarnerpaat ilagaat meeqqat innar-luutillit, ikiorneqanngitsut – angajoqqaat ikiorneqanngit-sut, aaqqissuussaannermilli assortorneqartut. Angajoq-qaanit tusartarparput, meeqqamik ikiorneqarnissaannut ilungersuuteqartut – ikiorneqarnatilli meeqqami arsaarin-nissutigineqarnissaanut siorasaarneqartut. Tusartarpagut meeqqat innarluutillit, sumiiffinnut naammaginatsumik piginnaasaqanngitsunut inissinneqartut. Tamanna meeq-qat atugarissaarnerannut ineriartorneranullu ilungersu-narluinnartumik kinguneqaateqartarpoq. Tusartarpagut nuutsitaakulanerit – inissisimanermik ajornerulersitsisar-toq kiisalu inuuneranni kingunerlutsitsinernik eqqissive-qannginnermillu annertunerusumik pilersitsinnaasoq.

Taarsiullugu siusissukkut iliuuseqarnissaq pisariaqartin-eqarpoq. Aaqqiissutit patajaannerussappata nikanan-ginnerussappatalu.

Sulianik suliarinnittarneq takusinnaasatsinni unammill-ernartut annerpaat ilagaat. Ukioq kingulleq saaffiginnissutit 20 %-ii suliamik suliarinnittarnermut tunngapput – ukioq manna kisitsit 39 %-imut qaffariarsimavoq. Qaffariarnerup tamatuma takutippaa, ikiorneqarnissamik pisariaqartitsi-sunut pisinnaatitaaffeqartunullu qanoq amerlatigisunut ikiorneqarnissaq qanoq ajornartigisoq. Ukiumit ukiumut ajornartorsiutit taakku takkuttuarpata, aaqqissuussaani-kut annertuumik unammillernartoqartoq ersersitsisarpoq, aaqqissuussaannermi annertuumik allannguissamut piu-masaqaateqartunik.

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu saaffiginninnerit, misissui-nermi matumani tunngavigineqartut, eqqaasippaatigut, inunnut innarluutilinnut taakkulu ilaqaannut atugassa-rititaasunik pitsanngorsaasinnaasunik suliniutinik pi-ngaarnersiunissaq qanoq pisariaqartigisoq. Suliniutit, inatsisitigut illersugaanermik qulakkeerinnissinnaasut. Neriutigaarput, misissuineq una innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi nutaamik, iliuuseqarnissamik siunerta-qarfiusumik oqaloqatiginninnissamut tapertaasinnaas-sasoq, kiisalu aaqqiissutissanut isumassarsiffiusinnaas-sasoq. Allannguinnermik piviusunik pilersitsinnissamut piu-masaqaataavoq suliassaqarfiit aamma inuiaqatigiinni immikkoortut akornanni suliniuteqartoqarnissaa, angu-niagaraarpullu ukiumut nalunaarut allannguinnernut pisariaqartunut aallartisaasinnaasoq. Piareersimavugut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Anja Hynne Nielsen

Inuit Innarluutillit Oqaaseqartartuat

**”Ukiorpasuit qitornama pisariaqartitaasa ikiorsarneqarnissaat
assoruujussutigisimavara - tamatigulli itigartinneqarlungalu allamut
saaffigineqquneqartarlunga. Allaat qunusaarneqarpunga
ikioqquunnaavissaguma qitornagagoq peertitaasinnaasoq.”**

Ilisarititsineq

Misissuinermi uani 2023-mi Tiliumut innuttaasut saaffiginnissutaat tunngavigineqarput, inuillu innarluutillit taakkulu qanigisaasa inuiaqatigiinni aporfinnik naapittagaannik takutitsivoq. Paasissutissaatitta ajornartorsiutit uteqqiattut ersersippai.

Saaffiginnissutit suliamik suliaqarnermik ajornartorsiuteqarnermut tunngasut amerliartornerat, pingaartumik er-numanarpoq, aaqqissuussaanermillu artukkerneqarsimasumik, pisussaaffimminik uteqqiattumik eqquutsitsineq ajortumik takussutissiipput. Neriuppugut, misissuineq politikikkut suliniutinik anguniagaqarfiunerusunik suniuteqarnerusunillu suliaqarnermut tapersiissutaasinnaassasoq.

Misissuinermi aporfiit arlallit tikkuarneqarput, matuma ataani:

- Suliamik suliaqarnermi ajornartorsiutit innuttaasunut aporfiupput annertuut. Suliamik suliaqarnermik ajornartorsiuteqarneq pillugu saaffiginnissutit 2022-mi 20%-imi 2023-mi 39%-imut qaffiarput, tamatuma takutippaa innuttaasut pisinnaatitaaffimminnik piffissaq eqqorlugu ikiorneqarnissamut aamma tapersorneqarnissamut pisariaqartitaat eqqortinneqarneq ajortoq.
- Inuit innarluutillit amerlasuut ikiorsiissutinik inuusuteqarput, inuuniarnermullu aningaasartuutit qaffakkiartornerat isumaqarpoq, pisariaqartitat tunngaviusut soorlu nerisassat, ineqarneq aamma nakorsaait matussuseruminaattarnerannik.
- Innuttaasut arlallit inissiamik tulluurtumik ineqanngillat, tamanna aalaakkaasumik ullunnaqarnissamut periarfissaannut unammillernartitsivoq, kiisalu avatangiisinik aamma isumaginninnermi tapersorneqarnissamut aaqqiissutinik pinngitsuuisinnaajunnaarnermik annertusaalluni.
- Aaqqiissutit atorneqarsinnaasut aamma suliniutit attuumassuteqartut amigaataanerisa innuttaasut nammineersinnaassusaat atugarissaarnerallu killilersorpaa.

Nalunaarut una Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit atugarisaannik ersarissaanermt tapertaavoq. Neriuppugut, ilisimasatigut tunngaviup tamatuma aalajangiisartut oqartussaasullu innuttaasunut tamanut aaqqiissutinik nutaanik nassaarnissamut, tapersersuineramik qulakkeerrinnissamut aamma naligiimmik periarfissaqartitsinissamut ikiussagai.

Misissuinerup matuma ersersippaa, aaqqissuussaanitta inuit innarluutillit uteqqiattumik sumiginnartarai. Pingaarteqarpoq taakkartussallugu, innuttaasorpasuit uteqqiattumik Tiliumut saaffiginnittarmata. Ikiuttoqanngikkaangat, saaffigineqqittarput, ajornartorsiutit assigiingitsut arlariit pillugit – ilaqutariit, atuarfimmi eqqortumik ikiorneqanngitsumik meerartallit, aamma kommunimit imaluunniit peqqinnissaqarfimmit tapersorneqanngineq pillugu ajornartorsiutinik ilungersuuteqakkajuttarput. Kisitsisinik ilisimaneqanngitsunik aamma peqarpoq – innuttaasut innarluutillit amerlasuut ikiortissarsiornissamut imaluunniit siunnersorneqarnissamik ujartuinissamut nukissaqarneq ajorput.

**Inunnut
aningsaasaliineq
imminut
akilersinnaavoq**

Innersuussutit

Allannguisoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Nutaaliortoqarnissaa aningsaasaliisoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Aalajangiisuussaaq, Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissummik ilaalersitsinissaaq aamma inatsimmik atulersitsinissaaq.

Tiliumi kissaatigaarput aaqqiisuteqarnissamut peqataanissaaq, taamaattumillu qitiusumik innersuussutinik suliaqarpugut, Kalaallit Nunaanni inunnut innarluutilinnut inatsisinik, malittarisassanik aamma anguniakkanik qanoq pitsaanerumik atulersitsinnaanersugut.

Tiliup innersuussutigaa:

Inatsisartut aamma Naalakkersuisut inatsisitigut Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiivisa Isumaqatigiissutaa Kalaallit Nunaanni inatsisinut ilaalersissagaat.

Inatsisartut aamma Naalakkersuisut Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutip malinneqarnissaa qulakkeerniarlugu aamma inuit innarluutillit inatsisitigut illersugaanerat qulakkeerniarlugu aningaasanut inatsimmi aningaasanik qulakkeernissasut.

Naalakkersuisut aamma Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik "matumik ataatsimik politikkimik" eqqussissasut, tassani innuttaasoq ingerlatsivimmi aalajangersimasumik attaveqaateqarluni, immikkoortut akornanni, ingerlatsiviit aamma suleqatigiit akornanni ataqatigiissaarinnermut akisussaasuusumik. Aalajangersimasumik attaveqaateqarnikkut oqinnerulissaaq innuttaasup aamma oqartussaasut akornanni atasuteqarnermik pilersitsinissaaq, kiisalu innuttaasumut nanertuutit oqilisissallugit.

Naalakkersuisut aamma Inatsisartut, peqqinnissaqarfik, atuarfiit aamma kommunit suleqatiginerisigut siusissukkut iliuseqarnernut aaqqiissutinik nassaassasut.

Tilioq sammen med deltagere til årets foreningsseminar i 2023 i Ilulissat

Naalackersuisut aamma Inatsisartut inuit innarluutillit suliffeqarfinni pitsaanerusumik atugaqalernissaannut pilersitsissasut, matumani aqqqiissutinik pitsaanerusunik soorlu nikerartumik sulisinnaanermik (flexjob) periarfissanik, siunnersuisartunik aqqqiissutinik, tapersersortinik, ass. illup iluata aqqiissusaaneranut tapiissutinik. Pisortani aamma suliffeqarfinni namminersortuni piffissap ilaannaani atorfinnik amerlanerusunik, ikiorneqarnissamut periarfissat pitsaanerusut aamma suliffeqarfinni ilisimasat annertunerusut, inunnik innarluutilinnik sulisuminnik ikiuilluarsinnaanerunissaat anguniarlugu.

Inuit innarluutillit pillugit suliasaqarfinni politikkikkut, aningaa-saqarnikkut aamma isumaginninnikkut suliniutinik nutaanik suliaqartoqaraangat, Tilioq aamma soqutigisaqartut allat attuumasuteqartut aqqqiinerni ilanngunneqartassapput, aqqqiissutit taaku pilersinneqartut, inuit innarluutillit pisariaqartitaviinik naapitsinersut qulakkeerniarlugu.

Naalackersuisut aamma Inatsisartut inatsisitigut eqqutissagaat, sanaartukkat nutaat tamarmik iserfigineqarsinnaanissaannut piumasaqaatinik annikinnerpaanik eqqortitsinissaannut tunngavik. Tamanna inuit inissiaannuinaq atussanngilaq, aammali tamat iserfigisinnaasaannut sanaartukkanut, aqqusinernut, pinggortitami aqqutinut il.il. atuutissalluni.

Inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaanni § 37 naapertorlugu, kommuninit innuttaasumut erseqqinnerusumik ilitersuutinik peqalissasoq.

Pingaarnertut inernerusut

39%

Saaffiginnissutini 39% tamani innuttaasut sullissinermik eqqortumik pinissamut ajornartorsiu-teqarnerannut tunngapput.

2023-mi saaffiginninnerit qiviarutsigit taakku tikkuarpaat, inuit innarluutillit taakkulu qanigisaasa atugarisaannik pitsaanerulersitsinissaq pilersinniarlugu iliuuseqarpallaartoqarsimangitsoq. Nalunaarusiaq una tallimassaata saq-qummerpoq, 2023-mi ajornartorsiu-tit, ukiuni allani tamani misissuineramik matuminnga suliaqarsimanitsinni taak-korluinnangajaasut sulit takusinnaavagut.

Inuttut aqqusaarsinnaasat artornarnerpaat ilarpassui, Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit aqqusaartuartaapaat.

9 Innuttaasut 9 assigiinngisinneqarneq misigaat

5 Innuttaasut kinguaassiutitigit atornerlugaasimapput, allaallu ilai meeraanermi

3 Innuttaasut persuttagaasimapput

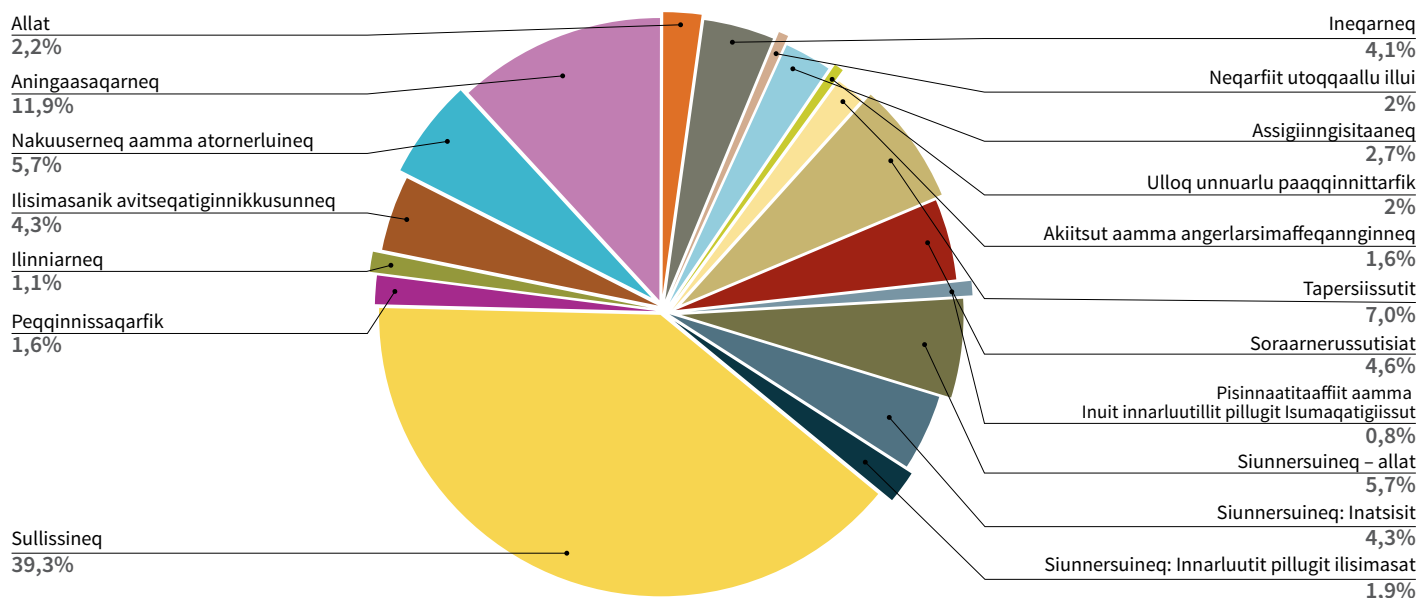
Meeqqamut innarluutilimmut ataataasoq sullissisuminit kommunimit anisitaavoq, anisitsiutigaluni ima oqarpoq "kalaaleraasiit".

Inuit innarluutillit ass. angerlarsimaffeqanngitsunnigornissamut, nakuuserfigineqarnissamut, atornerlugaanissamut aamma immikkoortinneqarnissamut, saniatigit naalliuuteqarnissamut, soorlu PTSD aamma nanertisimarnemut, kiserliornissamut aamma suliffeqarfeqarfimmit peqatigiinnermillu ilaatinneqannginnissamut aarlerinar-torsiornerusarput. Tamanna inuiaqatigiinnut tamanut pitsaanngitsumik sunniuteqartarpoq, inuit innarliiffegiarlugit kingornalu iliuuseqaqqinnata. Innuttaasut taper-sorneqarnissamik, katsorsarneqarnissamik inatsisitigullu isumannaatsuunissamik atuisinnaanissaat pitsanngorsartariaqarparput.

Innuttaasoq utoqqaq innarluutilik innaallagiaqanngitsumi, imeqanngitsumi kiassarneqanngitsumilu najugaqarpoq. Siniffimmini sinngup puulerluni, kavasserluni aamma nasalerluni innangavoq - kiassaatituaa tassaavoq naneruut. Ukiuni 10-ni innaallagiaqanngitsumi najugaqarpoq. Siusinnerusukkut innaallagissamut, kiassarnermut aamma imermut tapersiissutinik akiliunneqartarpoq, kisianni tapersiissutit unitsinneqarsimapput.

Ukioq manna aammaarluni sullissinermi ajornartorsiu-t inuit saaffiginnissutigisimasaat annertunerpaasimavoq. Misissuinerami kingullermi ajornartorsiu-t taannarpiaq, pingaartumik sammisani inatsisitigit illersugaanermi, pi-sortani aamma ilaqtariittut inuunermi aqqissuussinerit sunnerneqartut qitiutippagut. Tupaallannartumik, ukiut

Figur 4: Saaffiginnissutit pissutaat

siuliisa ilaannit 2023-mi saaffiginnissutini sullissineq initunerujussuuvoq.

2022-mi saaffiginnissutit tamarmik 20%-ii innuttaasut sullissinermik ajornartorsiuteqarnerannut tungapput, taamaattumik 2023-mi 39% qaffiarujussuuneruvoq, tamannalu erseqqissumik takussutissiivoq, innuttaasut ikiorneqarnisaaq pisariaqartitartik, pisinnaatitaaffigisartillu pissarsiariniarnera ajornartorsiut qanoq annertutiginersoq. Saaffiginnissutit tamarmik agguarneqarnerat tabellimi ataaniittumi takuneqarsinnaavoq.

Saaffiginnissutinik misissuinermi matumani taamaattumik aallussavagut innuttaasut tunnga-viulluinnartumik pisariaqartitaminnik pissarsisinarnerminni unammilligassat naapittagaat.

Sullissisup Tilioq saaffigaa, nassuiarlugulu innuttaasut skizofrenimik nappaateqartut, nakkarnernik arlalippassuarnik misigisaqartartut, ilaatigut iisartakkaminnik iisiumaneq ajortunik sullitaqarlutik. Piffissat ilaanni inoorusukkunnaartarput. Nassuiarpaa innuttaasut taakku sullitai psykiaterimut isernissamut periarfissaluttorujussuusartut, taamaattumillu ikiorneqarneq ajorlutik.

“Ullormut 44 kr illit nammineq
 inuussutigisinnaaviuk?
 Maskiinaanngilanga
 aamma robotiunngilanga.
 Allatulli inoorusukkaluarpunga,
 taamaassinnaanangali”
 – *Innuttaasoq*

”Atisarsinissannut
 akissaqanngilanga.
 Qaqorsaatisiniaruma,
 sipaaqqaartaria-
 qarpunga”
 – *innuttaasoq*

Aningaasaqarneq

*Inuit innarluutillit
 pillugit isumaqatigiissut*

**Artikeli 28:
 Naammattumik
 inuussutissaqarneq
 aamma
 isumaginninnikkut
 toqqissimasuuneq**

1. Naalagaaffiit peqataasut akuersissutigaa, inuit innarluutillit imminerminnut ilaqtutaminnullu naammattumik inuussutissaqarnermut pisinnaatitaaffeqartut, ilanngullugit naleqquttumik inuussutisat, atisassat aamma ineqarneq aamma inuunerminni atukkamikkut pitsaaneruleriartortuarnissaat, aammalu naleqquttumik qulakkeeruteqassallutik pisinnaatitaaffiup tamatuma piviusunngortinneqarnissaata piaarnerusumik pinissaanut innarluuteqarner-tik pissutigalugu immikkoortinneqaratik.

Innuttaasorpassuarnut 2023-mi Tiliup oqaloqatigisimasaannut, aningaasaqarneq ulluinnarni unammillernartuuvoq qitiulluinnartoq.

44 Innuttaasut 44-t saaffigaatigut ulluinnaminnut akissaqannginnamik

27 Innuttaasut 27-it saaffigaatigut siusinaarluni suliunnaarnersiutinik pissarsinissaq imaluunniit siusinaarluni suliunnaarnersiuteqarluni inuuneq ajornartorsiutigamikku

Isertitaqanngikkaanni, tunngaviulluinnartunik pisariaqartitat, soorlu ineqarnissaq, nerisassaqarneq aamma atisassaqarneq qulakkeerneqarsinnaaneq ajorput. Inunnut innarluutilippasuarnut, tamanna isumaqakkajuttarpoq ikinngutinit ilaqtutanillu tapersorneqarneq aamma ikiorneqarnissaq pinngitsoorsinnaaneq ajoraat. Taamaattumik aqqis-suussaanerup iluamik ingerlannginnera ataasiakkaanuinaq sunniuteqarneq ajorpoq, ilaqtariinnulli tamanut sunniuteqartarluni. Tamanna inooqataanikkut, aammali aningaasaqarnikkut illersorneqarsinnaanani-lu attanneqarsinnaanngilaq.

”Peqqinnerulissaasi”, politikerit oqarput,
 kisianni nerisassat peqqinnanngitsut
 nerisarpagut, nerisassanut
 peqqinnartunut akissaqannginnatta.
 Nerisassat akii qaffakkiartuaarnikuupput,
 aningaasarsiagulli nikissanatik”
 – *innuttaasoq*

Ineqarneq

2023-mit sammisaq annertoq alla tassaavoq, innuttaasunut aalaakkaasumik tulluurtumillu inissamik nassaarniarneq qanoq ajornartigisimanersoq. Innuttaasut saaffiginninnikorpasut misigaat naammaginantumik inigisaminnukarsinnaannginneq imaluunniit inigisaminni angalaarsinnaannginneq, angerlarsimaffeqarnissamut akissaqannginneq, angerlarsimaffeqannginneq imaluunniit inimi, ineqarfiginissaanut tulluanngitsumi ineqarneq. Atugarisat tamakku Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqtigiissumik, Kalaallit Nunaata ilannguffigisimasaanik innarliinerupput aammalu ernumanartorta qarluinnarput. Oqartussat pisortanilu ingerlataqarfiit tamanna iluarsiivigissallugu akisussaaffeqarput.

24 Innuttaasut 24-t inissiat tulluanngitsut, inissamik nassaarniarneq ajornartoq imaluunniit ineqarnermut akiliummut akissaqannginneq pillugit ajornartorsiutitik nalunaarutigaat

7 Innuttaasut angerlarsimaffeqannginneq misigisimavaat

Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit ineqarnernut atatillugu, matuma ataani akit angummaffigineqarsinnaanngitsut, tulluanngitsut imaluunniit inissat tikikkuminaatsut, angerlarsimaffeqannginneq aamma pissutsit, inuunermi atugarisat naammaginangitsut pissutigalugit peqqissutsimi ajornartorsiutinik ajorseriartitsisartut pillugit annertuumik unammilligassaqarpoq. Immikut ernumanartuuvoq, ineqarnermi atugarisat taakku NP-visa Innarluutillit pillugit Isumaqtigiissutaannik, Kalaallit Nunaata ilannguffigisimasaanik unioqqutisimmata.

”inissiaq uannut
tulluarnersoq
imaluunniit
tulluannginnersoq
soqutiginnigilaat”
– *innuttaasoq*

Innuttaasoq angerlarsimaffeqanngitsup, anaanaq kisimiittoq, aallaamasorujussuarmik meeralik sinittarfimmik attartorfigaa, arnamullu qasunartorujussuovoq – pisullu uippakajaartitsisarput, nappaataanik ajornerujartuaartisisumik. INI-mut akiitsoqarpoq, taamaattumillu upernaq inigisaminiik anisitaasimavoq.

Innuttaasoq ukiorpassuit qaangiupput ajutoorami, niaqua ammarluni. Ukiorpassuit Danmarkimiippoq, tapersersuinerneq, immikkut pisariaqartitaanut tulluurtunik Kalaallit Nunaanni peqannginnera pissutigalugu. Piffissap ilaani kommunip najugaqarnera akilissaarpaa, tamatuma inerneraa, inigisaminik anisitaanera, kommunimullu najugarisaminut pinngitsaaliissummik utertariaqalerneru. Kommunip neriorsorsimavaa, Kalaallit Nunaannut angerlaruni initaarumaartoq, ilaqutariilli tusagaqanngillat, ataataasullu nammineq aallarluni angerlaanniarlugu aasariaqarsimavaa.

Taamanili innuttaasoq ataatami sofaani sinittariaqartarpoq. Pinasuarternermik aqutsinnaanermik ajornartorsiuteqarpoq, innarluutaanut atassuteqartumik, kamattarnini puuttarninilu aqussinnaaneq sapikkajuttarpari. Piffissap ilaani sivikitsumik oqilisaassunneqarpoq, pitsiannngitsorli anisitaavoq, ataatamilu sofaanut uteqqittariaqarsimalluni. Maanna pineqartoq nammineq ataatalu nukissaarulluinnarput. Kommunip tapersersuinnginnerata arlaleriarlutik sumiginnartarsimavai, iluaqutissanik ikiorneqarnissamillu pisariaqartitaannik tunniussiviginagit.

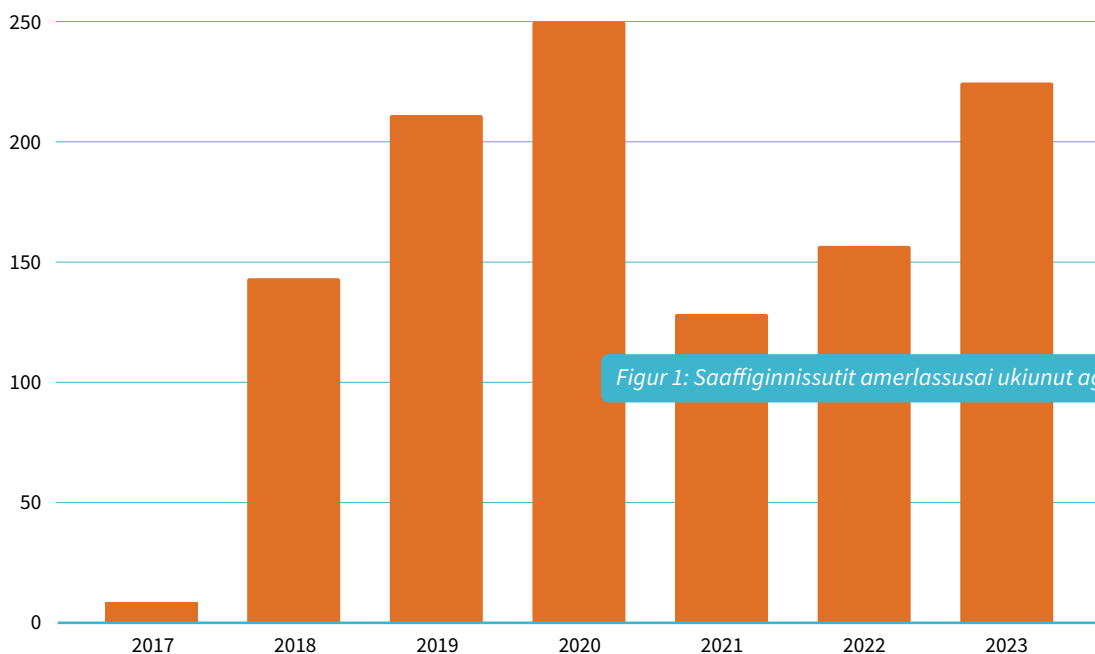

Deltagere ved
Tilioqs konference
kommer med
løsningsforslag

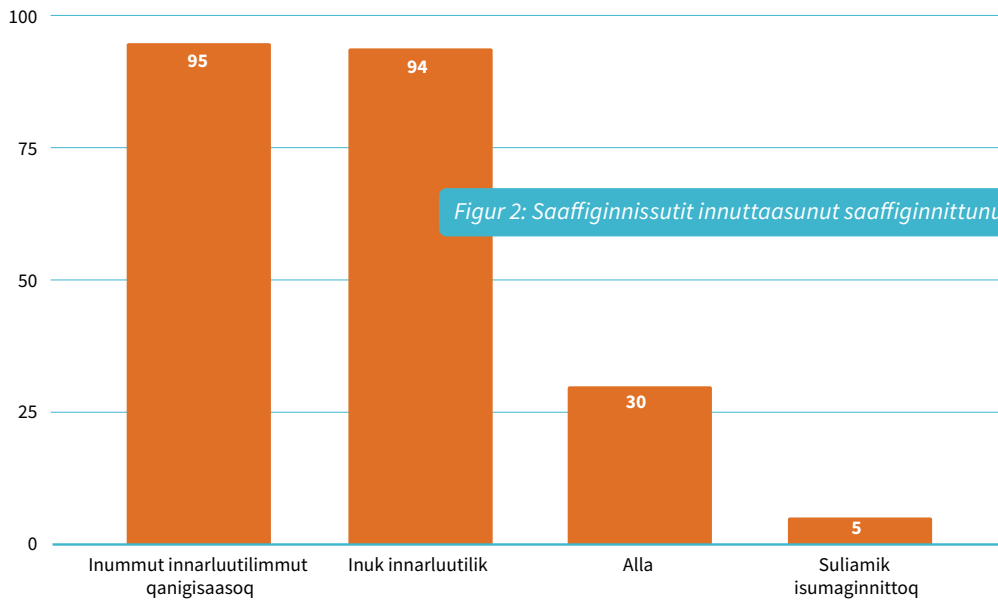
Ataatsimut isigigalugu

Misissuinermik matuminnga siunertaavoq, Tiliup innuttaasunit uatsinnut saaffiginnittunit ilisimasat pissarsiarisimasaasa ingerlateqqinnissai. Innuttaasut misigisaat, sunnerneqarneri aamma unammilligassai ersinneq ajukkajuttarput, annikinnerutinneqartarlutik puuigorneqartarlutillu, taamaattumillu nipit taakku aalajangiinerit ilisimasatigut tunngaviinut pingaarutilimmik qitiulluinnartumillu ilaatinneqalernissaat pingaaruteqarpoq.

Saaffiginnissutit pillugit misissuineq ukiut tamaasa Tiliup saqqummersittarpaa. Maannakkut ukiut tallimassaanni innuttaasut ajornartorsiutai eqqumaffigineqalersinniarlugit tamaana ujartuivoq. Tiliup misissuineq "Namminerisamik inuuneqarneq" 2020-mi saqqummersippaa, "Periarfissat assigii" 2021-mi, "Inuiaqatigiinni peqataasinnaatitaaneq" 2022-mi aamma "Aaqqissuussaaniikkut nakkaakkiartorneq" 2023-mi. Misissuineq taanna, maannakkut atuakkat, 2023-mi innuttaasut saaffiginnissutaannik suliaqarfiullunilu misissuiffiuvoq, matumanilu saaffiginnissutini taakkunanani ajornartorsiutit pingaarnerpaat paasisimasagut allaaserineqarput.

Figur 1: Saaffiginnissutit amerlassusai ukiunut agguarlugit

Figur 2: Saaffiginnissutit innuttaasunut saaffiginnittunut agguarlugit

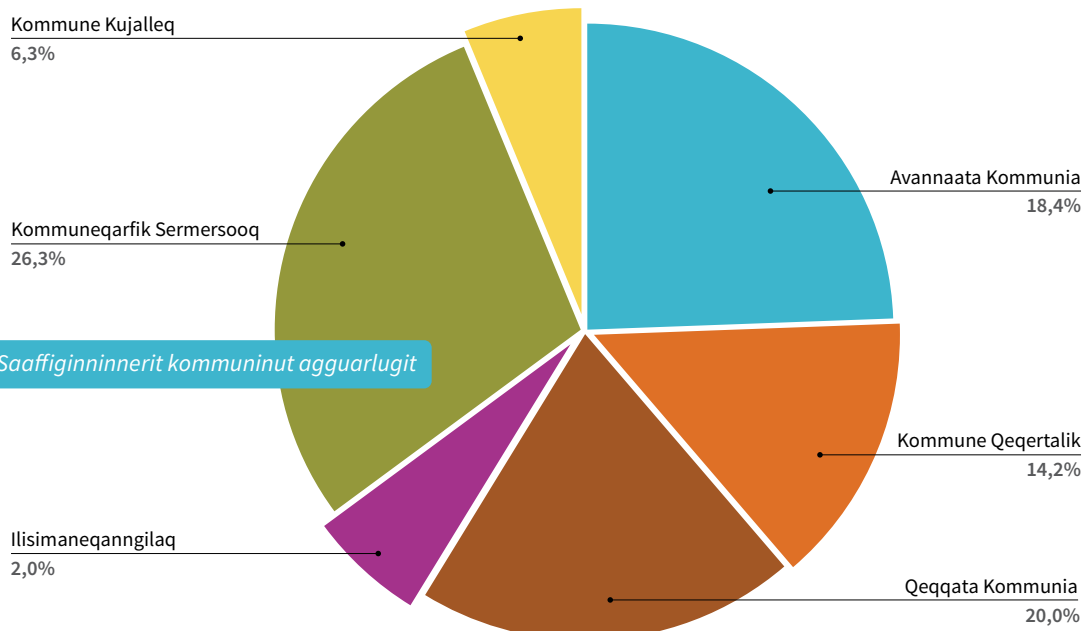
2023-mi Tilioq katillugit innuttaasunit 225-nik saaffiginissutinik tigusaqarpoq, taakku siunnersorneqarnissaq aamma ilitsersorneqarnissaq, ilisimasanik avitseqateqarnissaq aamma takuneqarnissaq tusaaneqarnissarlu pillugit saaffigaatigut. Taamaasilluni Tilioq saaffiginnissutinik nalunaarsuisaleramili inunnit innarluutilinnit taakkulu qanigisaannit saaffiginnissutit katillugit 1124-init tigusaqarsimavoq.

Saaffiginnissutit 42 %-ii nammineq inunnit innarluutilinnit saaffiginnissutaapput, amerlaqqataalu inuit innarluutilit qanigisaannit saaffiginnissutaallutik. Taamaattumik 2022-mi iluatsisilluarneq 2023-mi nangeqqippooq, ukioq taanna inuit innarluutilit saaffiginnittut qanigisaasut saaffiginninnerisa kisitsisitigut naligimmagit. Saaffiginninnerit sinnerit ilaatigut suliamik isumaginnittut, suliamik suliaqartut, politikereit, avatangiisini inuit ernumassuteqartut aamma ilinniartut saaffiginninnerat.

Innuttaasut, uatsinnut saaffiginnissimasut, Kalaallit Nunaanni kommunit akornanni siaruaqqapput, Kommu-

neqarfik Sermersuunit, Qeqqata Kommunianit aamma Avannaata Kommunianit saaffiginnittut amerlanerullutik, taakkunani pingaartumik amerlanerit illoqarfinni annerusuneersuullutik. Saaffiginnittut amerlanerpaartaat illoqarfinni annerusunit, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit amerlanerpaat najugaqarfigisaanneersuugaluartut, aamma illoqarfeerarpassuarni nunaqarfipassuarnilu innuttaasut, sullissinitsinnik atuipput. Kisianni aamma ersarippoq, Tilioq suli suliniuteqartariaqartoq kommunit, illoqarfiit kiisalu nunaqarfiit tamaasa tikissagunigit.

Tilioq suliffeqarfittut ukiorpassuarni pioreeraluartoq, ukiunilu taama amerlatigisuni saaffiginnissutinik tigusaqartareeraluartoq, ersarippoq, suli pingaarnersiussagipput nuna tamakkerlugu innuttaasunut tamanut anngusinnaanissarput. Tamanna pingaaruteqarpoq, innuttaasunut ilisimatitsissutiginnissaanut, ilisimasanik taperser-suinermillu tunniussisinnaasugut, aammali innuttaasut tatigisinnaagaatigut kiisalu ilitsersuinermik sunniuteqarlartumik tunniussaqsinnaasugut. Oqaloqatigerusukutsigut, uani atuarsinnaavat qanoq iliussanerlutit:

Figur 3: Saaffiginninnerit kommuninut agguarlugit

Tilioq får besøg af blindeforeningen ISI til blindetræf i september 2023

Tilioq saaffigiuk

Kiap Tilioq attavigisinnaavaa: Innuttaasut tamarmik Tiliumut attaveqarnissamut tikilluaqqusaapput. Innuttaasut innarluutillit, taakku qanigisaat, suliamik suliaqartut, oqartussat aamma suliffeqarfiit Tiliumut saaffiginnissinnaapput.

Tilioq tulluuttut pillugit siunnersuillunilu ilitsersuisinnaavoq: Tilioq pisinnaatitaaffiit, naammagittaalliorfigisinnaasat aamma inuit innarluutillit atugarisaat pillugit siunnersuillunilu ilitsersuisinnaavoq.

Qanoq attavigineqarsinnaavugut: Tilioq uunga attavigineqarsinnaavoq e-mail: info@tilioq.gl, oqarasuaammut: 34 50 10 imaluunniit takkulluni saaffiginninnikkut ataasinngorneq, marlunngorneq, sisamannngorneq nal. 13-16 aamma tallimannngorneq nal. 10-12.

Misissuineq aamma periuseq

Innuttaasut Tiliumut saaffiginnissutai tamarmik paasissutissaateqarfimmut allatorneqartarput, misissuinermut matumunnga paasissutissat taassumanga tiguneqartarput. Paasissutissat isumannaatsuunissaat aamma ileqqorissaartumik sunniuteqarluartumillu paasissutissanik aqut-sineq Tiliumut pingaarnerpaajuaannarpoq. Uatsinnut pingaaruteqarpoq innuttaasut uatsinnut tatiginninnerat attatissallugu.

Nalunaarusiatta pissutsit, saaffiginnissutinit Tiliup tigusaanit ersersinneqartut takutippai, kisianni Kalaallit Nunaanni inunnut innarluutilinnut tamanut atuuttut isigineqarsinnaanngillat. Nalunaarusiarli paasissutissanik annertuunik tunngaveqarpoq, taamaattumillu inuit innarluutillit aamma taakku qanigisaasa inuiaqatigiinni aqqusaagaannut takutisisinnaalluni. 2023-p naalernerani paasissutissaasivik isumannaannerusunngorlugu, pisariaqartatsinnut, misissuinermut aamma suliassanut tullu-annerusunngorlugu nutarsarparput. 2024-mit misissuinerup allannguutit taakku takutissavai, aamma sulinitinnut qanoq sunniuteqarsimanersoq itinerusumik nassuiaateqarfigineqassaaq.

Saaffiginnissutit katersorneqartut pitsaassutsikkut amerlassutsikkullu tunngaveqartunit paasissutissanik imaqarput. Tamanna isumaqarpoq, paasissutissat, naatsorsorneqarsinnaasut uuttoqarsinnaasullu nalunaarusiarisarigut, kiisalu paasissutissat, annertunerusumik oqaaseqaatsinik, immikkoortut pingaarnerit iluanni nassuiarneqartuniipput. Pitsaassuseq tunngavigalugu atortussat tamakkiisumik ineriartortinneqarsimasut immikkoortut malillugit inississorneqarput, saaffiginnissutini imarisat aamma Tiliup nalinginnaasumik misilittagai tunngavigalugit suliarineqarlutik. Isummagut erseqqissarniarlugit saaffiginnissutinit aalajangersimasunit assersuutit ilannguppagut. Amerlassutsikkut tunngaveqartumik misissuineq diagrammitut aamma tabelitut saqqummiunneqarpoq, paasissutissaatit takutitaat paasissutissat ersersinniarlugit, kiisalu paasissutissaatini pissutsit aamma nikingassutsit takusagut erseqqissarniarlugit. Kinaassutsit isertuunniarlugit oqaatsinik tamanut atuuttunik assersuutit tamarmik oqaaseqatigiivi allanngorsarneqarsimapput.

Suliat misissorneqartut inunnit assigiinngitsunik innarluutilinnit, matuma ataani timikkut aamma paasinnissinnaassutsikkut unammilligassaqtartunit, kiisalu qanigisaasunit aamma suliamik suliaqtartunit siammasissumik takussutissiipput, suliaasaqarfimmi ajornartorsiutinik nukinginnartunik takussutissiisut. Tilioq ingerlaavartumik sulinini ineriartortinniarlugu pitsanngorsarniarlugulu suliaqartuarpoq. Nalunaarusiap attuumasuseqarnera aamma pitsaassusaa nukittorsarniarlugu, Tilioq 2024-mi pilersaarusiorpoq paasissutissanik katersinermik ilassutaasusamik periusissioinnissamut, ilaatigut aqqissuussaannerusumik nalunaarusioinnikkut kiisalu qanimut apersuinerneq (kvalitative interviews) atuinikkut. Suliniut taanna inuit innarluutillit misigi-saannik aamma unammilligassaannik takutitsillunilu erseqqinnerusumik paasinarsaassaaq.

